

ROBERT MASELLO

EINSTEINOVO PROROCTVÍ

ZÁPAS MODERNÍ VĚDY SE SILAMI ZLA

DOKOŘÁN

EINSTEINOVO PROROCTVÍ

ROBERT MASELLO

EINSTEINOVO PROROCTVÍ

DOKOŘÁN

Robert Masello: Einsteinovo proroctví

Text copyright © 2015 Robert Masello

All rights reserved.

This edition is made possible under a license arrangement originating with Amazon Publishing, www.apub.com, in collaboration with Kristin Olson Literary Agency s.r.o.

Translation © Jan Klíma, 2019

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické).

Z anglického originálu *The Einstein Prophecy* přeložil Jan Klíma.

Odpovědný redaktor Zdeněk Kárník. Redakce Marie Černá.

Obálka, grafická úprava, sazba a konverze

do elektronické verze Michal Puhač.

Vydalo v roce 2019 nakladatelství Dokořán, s. r. o.,

Holečkova 9, Praha 5, dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz.

ISBN 978-80-7363-954-9 (pdf)

ISBN 978-80-7363-955-6 (epub)

ISBN 978-80-7363-956-3 (mobi)

(pdf – 1009. publikace, 309. elektronická;

epub – 1010. publikace, 310. elektronická;

mobi – 1011. publikace, 311. elektronická)

Nevíím, jakými zbraněmi se bude bojovat ve třetí světové válce, ale můžu vám říct, čím to bude v té čtvrté – kameny.

Albert Einstein v rozhovoru
s Alfredem Wernerem
pro *Liberal Judaism*
(1949)

KAPITOLA PRVNÍ

ZÁPADNĚ OD ŠTRASBURKU,
ALSASKO-LOTRINSKO
4. SRPNA 1944

Asi dvanáctiletý blondatý kluk šplhal po rozlámaných cihlách, ohořelých trámech a rozbitém sklu na hromadu sutin. Hnědou košili měl na cáry a boty bez tkaniček vypadaly, jako by mu měly každou chvíli spadnout z nohou. Přesto skákal obratně jako kamzík a rychle vylezl až nahoru, natáhl hubenou ruku a vítězně zdvihl nad hlavu poklad, pro nějž se tam vypravil.

Ostatní kluci, mladší nebo méně odvážní – anebo naopak rozumnější – sledovali z chodníku rozrytého kráteru, jak si blondáček vítězně omotal blyštivý staniolový pásek kolem krku a vydává se na zpáteční cestu.

„Klukům se hodí všechno,“ poznamenal vojín Teddy Toussaint sedící za volantem džípu. „My jsme v tomhle věku sbírali víčka od lahví.“

„My zase sbírali karty s baseballovými hráči... Ale to byla jiná doba,“ řekl poručík Lucas Athan a připadalo mu, že to bylo někdy před tisíci lety a miliony mil daleko.

„To mi povídejte,“ uchechtl se Toussaint. „Například po mně tenkrát nikdo nestřílel.“ Vytáhl z kapsy balíček žvýkacího tabáku Red Man a odlomil kousek. „Poručíku?“ natáhl k němu ruku s tabákem.

„Ne, díky.“ Lucas sledoval, jak chlapec seskočil zpátky na ulici a předal staniolový pásek kamarádům k prozkoumání. Připomínal mu kamaráda z dětství, Paulieho, který takhle hrdě ukazoval spolužákům špičku šípu, kterou na školním výletě vyhrabal ze země. Tucty dalších staniolových pásků visely na troskách vybombardo-

vaných domů a holých větvích stromů. Aluminiové stužky jako konfety vypouštěla německá letadla, aby narušila radiokomunikaci spojeneckých sil. Nacistům nešla upřít vynalézavost a i tady, na území, které museli momentálně opustit, nechali za sebou nastražené miny nebo osamělé odstřelovače na opuštěných věžích s hodinami.

Toussaint tvrdil, že správné sousto žvýkacího tabáku bystří smysly, což dokázal den předtím, když prohlíželi kostel a on sundal odstřelovače číhajícího na kůru. Jeden výstřel a skopčák spadl přes zábradlí na dlažbu. „Tři roky po sobě jsem vyhrál v Baton Rouge závody ve střelbě,“ pochlubil se Toussaint.

Jelikož byli na tajné předsunuté misi, byla jejich cesta nebezpečně nezajištěná a Lucas byl rád, že mu Toussaint kryje záda. Toussaint byl voják tělem i duší, což se o Lucasovi říct nedalo. Komise pro navrácení kulturních památek, miniaturní soubor expertů na umění a architekturu, kteří měli nalézt a zachránit poklady, jež nacisté během let po celé Evropě naloupili, si Lucase vyžádala od pěchoty.

Naverbovaní členové komise byli v civilu kurátoři muzeí, obchodníci s uměním nebo vysokoškolská učitelé, což byl i Lucasův případ. Jejich úkol byl náročný: německá armáda už odvezla téměř dva miliony cenných obrazů, soch a dalších uměleckých děl z Itálie, Francie, Belgie, Polska a Holandska a Němci pořád ještě neměli dost. Naloupené umění bylo ukrýváno v tajných skrýších, odkud mělo být převezeno do Führerova muzea, jakmile vyhrají válku – o čemž nacisté nikdy nepochybovali.

Až do invaze v Normandii.

Ale i dva měsíce po vylodění musely spojenecké síly tvrdě bojovat a mnoho mužů padlo, aby byla osvobozena území ztracená na počátku války. Zuřivé boje o městečko Saint-Lô v severozápadní Francii už trvaly týdny a vyžádaly si jedenáct tisíc mrtvých. Oblast, jíž Lucas s Toussaintem projížděli, byla sice daleko za frontovou linií, ale stejně byla nanejvýš nebezpečná. Obyvatelé Alsaska-Lotrinska byli v roce 1939 vyhnáni z domovů a následujícího roku bylo území připojeno k Říši a znovu osídleno Alsasany německého původu. Slavná štrasburská románská synagoga s kupolí vysokou čtyřiapadesát metrů byla nacisty vypálena.

Lucas si byl dobře vědom, jak je jeho mise v každém směru riskantní, ale navíc ho zaráželo, že rozkazy nedostával přímo od Komise pro navrácení kulturních památek, ale od jejího nadřízeného, Úřadu pro strategické služby. Cíl mise musí být považován za nesmírně důležitý.

V obálce nacpané v náprsní kapse jeho maskovací bundy byl rukou namalovaný plánec cesty k místnímu dolu na železnou rudu, kde byla údajně schovávána spousta ukradených děl. V obálce byla rovněž zrnitá fotografie nejcennějšího předmětu – osária čili schránky na tělesné pozůstatky, sarkofágu, který Rommel ukradl z muzea v Káhiře. Lucas netušil, proč právě tahle rakev by měla být tak důležitá pro armádu, ale vzhledem ke svým znalostem klasických obrazů a soch se stal přirozeným adeptem na tuto misi.

„Poručíku,“ ozval se Toussaint a vystoupil z džípu. „Vypadá to, že dorazil uvítací výbor.“ Toussaint držel pušku M1 připravenou ke střelbě, ale hlaveň měl skloněnou k zemi. Proti nim klopýtavě přicházel starý pán s bílým kapesníkem přivázaným na násadě od smetáku.

„*Ich bin der Burgermeister*,“ řekl starý pán – jsem starosta – načež se zeptal, jestli Američané umějí německy.

„*Ja ich kann das*,“ odpověděl Lucas nejistě a s povděkem si vybavil bleskový kurz německého jazyka, který pro něj zorganizovala zpravodajská služba, než ho sem poslali. Pak dodal, že je poručík americké deváté armády.

Starý pán přikývl. „Němečtí vojáci jsou pryč,“ řekl a mávl rukou směrem k pobořeným domům a obchodům, jako by to byl důkaz. „Odešli přede dvěma dny. Zůstali jen civilisté.“

Lucas by mu rád věřil, ale byl natolik zkušený, aby zůstal ve střehu. Zrada patřila k válce stejně neodmyslitelně jako kulky. Zjistil to poměrně záhy, když pomáhal mladičkému německému vojákovu zavalenému troskami a ten se po něm z posledních sil ohnal zlomeným bajonetem.

„Hledáme důl na železnou rudu,“ řekl Lucas.

Starosta, opírající se ztěžka o tyč ke smetáku, se zatvářil ostražitě.

„Můžete nás tam vzít?“ Doufal, že to vyznělo spíš jako rozkaz než prosba.

Starosta chvíli mlčel. „Neublížíte lidem, co se tam schovávají?“ zeptal se nakonec.

Opuštěné doly sloužily často jako protiletdecké kryty. „Hledáme ukradená umělecká díla,“ vysvětlil Lucas. „O nic jiného nám nejde.“

Starosta si Lucase prohlížel, jako by z výrazu jeho tváře dokázal poznat, jestli mu může věřit. Pak si povzdechl a mávl rukou, aby ho Američané následovali. Džíp nechali na silnici – nebylo pravděpodobné, že by tu v dohledné době mohl bránit provozu – a vydali se za starostou po rozbombardované ulici plné kráterů a rozbitých cihel. Toussaint pečlivě prohlížel všechny otvory po dveřích a prázdná okna. Skupinka dětí vedených klukem v roztržené hnědě košili, v rukou kousky staniolové fólie, je s odstupem sledovala.

Lucas si připadal jako krysař vedoucí děti z Hamelnu – města jen pár set kilometrů vzdáleného – do temných lesů obklopujících město. Nad hlavou jim čněly jilmy a smrky, jejichž horní větve byly ozdobené staniolovými páskami jako vánoční stromky. Země byla pokrytá kluzkou vrstvou tlejícího listí a mechem obrostlými kusy dřeva. Teplota poklesla o nějakých pět stupňů. Ta trocha slunce, která pronikala zataženou oblohou, sotva prorazila baldachýn větví. Lucas odepnul od opasku baterku a svítil na cestu.

„Tohle se mi zrovna dvakrát nelíbí,“ řekl Toussaint, pušku měl odjistěnou a připravenou ke střelbě. „Připadá mi to jako past.“

Lucasovi to taky moc bezpečně nepřipadalo, ale co se dalo dělat? Byl to rozkaz a jeho nadřízený mu dal jasně najevo, ať se nevrací s prázdnou.

Starosta teď násadou od smetáku rozhrnul křoví a na zemi se objevily trávou zarostlé kolejnice. Sledovali je asi čtyři sta metrů, až les začal řídnout a před nimi se objevila rezavá vrata jako vstupní brána do nějaké katedrály překvapivě vestavěné do vnitřku kopce. Teď už si Lucas připadal opravdu jako v nějaké pohádce – v jedné z těch temných teutonských pohádek, kterými tady krmili tu zuboženou tlupu dětí, co se za nimi ploužila lesem. Starosta zaklepal tyčí třikrát na bránu, chvíli počkal, a pak zaklepal třikrát ještě jednou.

Lucas zaslechl, jak mluví s někým uvnitř – měl pocit, že starosta řekl jen: „To jsem já, otevři“ – a vzápětí slyšel, jak někdo vevnitř od-

sunuje těžkou železnou závoru. Pak bylo slyšet skřípění nenamazaných koleček a kladek a řinčení řetězů, vrata se pomalu otevřela a za nimi se objevil ve skále vytesaný klenutý tunel, v němž se v dálce ztrácely rezavé koleje.

Muž zachumlaný do bobřího kožichu ohromeně zíral na Lucase a Toussainta, který na něho mířil puškou.

„Co jsou zač?“ vyhrkl muž v kožichu. „Proč jsi je sem přivedl?“

„Chtějí jenom ty obrazy.“

„Ty jsou pro Vůdce! Když se ztratí, tak si to odnese!“

„To riziko jsem už posoudil, Emile,“ řekl starosta.

Emil se ušklíbl. „Dobře. Na tvou zodpovědnost.“

Starosta se otočil na Lucase a kývl hlavou k tunelu. „Pojďte za mnou.“

Prošli kolem zamračeného Emila a sledovali starého pána do útroh tunelu. Vzduch tu byl ještě chladnější a vlhčí. Jediné slabé světlo pocházelo od žárovek pověšených na kabelu pod stropem. Kdesi v dálce hučel generátor. Až po chvíli si Lucas všiml, že procházejí kolem desítek vyděšených lidí schoulených podél zdí. Rozsvítil baterku a v jejím světle se objevil starý muž se ženou, kteří padli na kolena a tiše se křížovali.

„*Amerikaner!*“ slyšel šeptat, když šli dál do nitra tunelu.

„Co si sakra myslí?“ ozval se Toussaint. „Že je chceme postřílet?“

„Nejspíš,“ řekl Lucas. *A může se jim člověk divit?* pomyslel si. *Hrůzy téhle války stále pokračují.* Viděl věci, které by si dříve nedovedl ani představit: zajatí odbojáři pověšení na stromech; obyvatelé celých měst nahananí do stodol, které pak nacisté zapálili. Tihle lidé, co se tu ukrývali, si nepochybně mysleli, že spojenci jsou schopní stejných zvěrstev jako nacisté. Jednoho dne se dozvědí pravdu a zahanbeně svésí hlavy.

Díval se upřeně do tmy před sebou a následoval starostu dál a dál do hloubi tunelu. Prošli kolem výklenku, kde na slepé koleji bylo odstaveno několik vozíků na rudu. Tady už žádní lidé nebyli; obě strany tunelu lemovaly dřevěné bedny a krabice. Většina měla na bocích nápisy – Lucas s námahou četl jména muzeí a soukromých sbírek, z nichž byl obsah beden uloupen; kartonové visačky zase uka-

zovaly, kam byl obsah beden určen. *Němci si potrpí na pořádek, i když kradou*, pomyslel si. Na mnoha visačkách bylo napsáno Carinhall – Göringovo velkolepé sídlo v Schorfheide, kousek od Berlína. Bylo potěšující, že tahle umělecká díla se tam už nedostanou.

Zatím ale neviděl nic, co by vypadalo jako sarkofág, který měl najít. Vzal starého muže za loket a zastavil ho, pak vyndal z náprsní kapsy fotografii sarkofágu.

„Neviděl jste tu něco takového?“

Starosta si zkoumavě prohlížel fotografii označenou – vzhledem k reliéfu vousatého pastýře vytesanému na víku osária – jako *Der Hirte*, pastýř.

„Je to z kamene,“ podotkl Lucas německy a roztáhl paže, aby ukázal, že rakev by měla být necelé dva metry dlouhá a něco přes půl metru vysoká.

Starý muž si dál mlčky prohlížel snímek a Lucas měl pocit, že přímo vnímá, jak starý pán zvažuje všechna pro a proti.

„Viděl jste to, vidíte?“

Muž neodpověděl.

Lucas zopakoval otázku.

„Nějaký problém, poručíku?“ zeptal se Toussaint, vyplivl žvanec tabáku a zdvihl hlaveň pušky. „Mám ho přimět, aby se bál božího hněvu?“

Lucas zavrtěl hlavou a odstrčil hlaveň pušky stranou. „Zaveďte mě k tomu,“ řekl starostovi.

Stařík vytáhl z kapsy špinavý červený hadřík a otřel si rty. Pak rezignovaně přikývl a pokračoval dál do hloubi dolu. Jak pokračovali, vzduch byl stále chladnější a světla stále ubývalo. Kamenné zdi tunelu byly zjizveny úderem hornických krumpáčů a výbuchy dynamitu, chodba se stále více svažovala a její povrch byl nerovný. I žárovky byly od sebe stále dál, takže když se tunel náhle stočil, Lucas měl pocit, že tam za rohem na ně čeká samo peklo.

Na okamžik to tak opravdu vypadalo. Před nimi se rozevřel obrovský prázdný prostor, černý jako uhlí. Lucasova baterka ani nedosvítala na jeho druhou stranu. Stařík náhle zmizel, ale než Lucase napadlo varovat Toussainta, zaslechl kovové cvaknutí a uviděl ve tmě

proud modravých jisker. Instinktivně uskočil a vytrhl z pouzdra pistoli, ale než stačil vypálit – na co vlastně? – oslepila ho náhlá záplava světla z řady lamp.

Když se mu oči přizpůsobily té záři, uviděl starostu opřeného o zeď, ruku stále ještě na páce průmyslového spínače. Před nimi se rozkládala obrovská prostora velká jako vlakové seřadiště, jejíž strop byl tak vysoko, že mizel ve tmě. Před sebou uviděl tucty kolejí vedoucích nejrůznějšími směry, polámaná kolečka a rozbité dopravníkové pásy.

Uprostřed toho všeho, poskládané jako dříví na topení, se nacházely tisíce pláten v ozdobných rámech a kolem nich stovky soch, některé obalené slámou, jako by byly právě připraveny k odeslání. Lucas věděl, že velmi podobná skladiště byla objevena v Buxheimu a Heilbronnu, ale tohle muselo být daleko největší.

„Panebože,“ řekl Toussaint.

„Kdy to sem všechno navezli?“ zeptal se Lucas.

Starosta pokrčil rameny. „Nákladáky přijížděly a odjížděly. Všechno dělali vojáci,“ řekl. „My se na nic neptali.“

Německá národní vlastnost – na nic se neptat, pomyslel si Lucas a popošel dopředu. Prohlédl si pár nejbližších obrazů – většinou domácí scenerie vlámského nebo valonského původu – a soch. Ty byly převážně klasické, řeckého nebo římského původu, což byla jeho odbornost. Některé z nich dokonce dokázal identifikovat. Když psal před čtyřmi lety doktorskou práci, viděl jejich obrázky v učebnicích.

Když kráčel dál ke středu jeskyně, připadal si jako ve snu – nad každým kouskem měl chuť se zastavit, prohlížet si ho a obdivovat. Všechno to bude třeba velice opatrně vyvézt ven, a jakmile bude po válce, vrátit to do původních sbírek. Což bude velice náročná práce, a Lucase napadlo, že by se mohl dobrovolně přihlásit, aby ji řídil. Dokonce byl ochoten zůstat kvůli tomu v armádě – protože kdy se mu ještě naskytne takováhle úžasná příležitost?

„Jak chcete zatraceně najít jednu pitomou rakev v tomhle bordelu?“ ozval se za ním Toussaint. Zbraní jakoby mimochodem mířil na starostu.

Lucas, fotografii stále ještě v ruce, procházel kolem soch a váz a džbánů. Prohlédnout všechny předměty tady shromážděné by mu

selo trvat celé dny. Otočil se znova ke starostovi a zamával fotografii. „Kde to je?“

Starý pán třesoucím se prstem ukázal před sebe, ale nehnul se z místa, dokud Toussaint nemávl puškou žádaným směrem. Lucas se vydal za starostou a jednou nebo dvakrát měl pocit, že mezi bednami a podstavci soch zahlédl nějaký pohyb.

„Viděls to?“ zeptal se, ale Toussaint pokrčil rameny: „Co jako?“ Asi mám pocuchané nervy, usoudil Lucas.

Teprve když došli téměř až na nejbzdálenější konec jeskyně a před nimi se objevil do kruhu sestavený prstenec vozíků, který jako by vymezoval oddělenou oblast, starosta se zastavil.

„Je tam uvnitř?“ zeptal se Lucas.

Starosta přikývl, ale zůstal stát.

„Víte to jistě?“

„*Ja, ja.*“

„Půjdu se tam kouknout,“ řekl Lucas Toussaintovi. „Zůstaňte tady a dohlédněte tady na dědečka.“

Vyšel z úkrytu za bednami a s pistolí v ruce se vydal k oblouku vozíků. Na jednom z nich povlával plakát s hákovým křížem. Když se přiblížil o něco blíž, přečetl i text pod svastikou: *Bestimmungsort: Berchtesgaden/Kehlsteinhaus.*

Hitlerovo soukromé horské sídlo.

Není divu, že starosta nechtěl jít dál. Představa, že zrazuje samého Führera, který kvůli němu přijde o nakradený majetek, ho musela vyděsit. Nedej bože, kdyby se z toho někdy musel zodpovídat.

Lucas proklouzl mezi dvěma vozíky, které budily dojem, že tam stojí tak, aby fungovaly jako bunkr chránící neopatrné návštěvníky před výbuchem. Prostor uvnitř nebyl větší než badmintonové hřiště a skýtal děsivý pohled.

Nejdřív si myslel, že tam v prachu leží nějaký strašák. Paže a nohy měla ta věc rozhozeny doširoka a vypadalo to, že v rukávech a nohavicích není žádné tělo, jen snad trocha slámy. Dokonce i hlava ležící tváří k zemi vypadala jako shnilá dýně – oteklá a oranžová, ta trocha kůže, kterou bylo vidět, byla zjizvená a flekatá. *Jak dlouho už tu ten mrtvý může ležet, dumal Lucas, a co toho muže zabilo?*

Pak cosi za mrtvolou a výš nad zemí upoutalo jeho pozornost. Připevněn na čtyřech mořských konících, kteří by jako tvořily oltář, byl uveleben sarkofág. Lucas nemusel ani jít blíž, aby věděl, že našel, co hledal. I z dálky poznával sedlové víko sarkofágu a zaostřené rohy; sarkofág byl omotaný řetězem, aby nikdo nemohl otevřít víko. Víc detailů při tomhle osvětlení rozeznat nedokázal. Jako by rakev skrýval její vlastní stín.

Pak uviděl znova ten pohyb, něco se mihlo po pravé straně.

„Halt! Hände hoch!“ zařval a s pistolí v ruce se otočil vpravo.

Ozvalo se chrastění šterku pod botami.

„Komm raus, oder ich schiesse!“

„Ne, nestřílejte!“ ozval se dětský hlas v němčině.

„Co se děje?“ zavolal Toussaint.

Zpod jednoho z vagonků se vydrápal blondatý kluk, hubené ruce držel nad hlavou. Lucas si znova vzpomněl na Paulieho, jak držel nad hlavou hlavici šípu, aby ji všichni viděli.

„Poručíku?“ zařval Toussaint a rozběhl se ke kruhu s puškou připravenou k výstřelu. „Jste v pořádku?“

Lucas sklonil pistolí. „Jo, v pořádku!“

Toussaint se prosmekl mezi vozíky, pušku zdviženou nad hlavou. „Kristepane,“ vyklouzlo mu. „Málem jsem toho kluka zastřelil.“

„Hanseli, co tady děláš?“ řekl starosta přísně, ale pořád zůstával vně vozíků na rudu. „Nezakázal jsem ti, abys chodil takhle daleko dovnitř?“

Lucas se málem zasmál. *Hansel. Kde nechal Gretu? Možná, že se opravdu ocitl v jedné z Grimmových pohádek.*

Chlapec až teď uviděl mrtvolu a vytřeštil oči.

„Jenom jsem... chtěl jsem jenom dostat čokoládu,“ vyhrkl.

Dokonce i němečtí kluci už věděli, že Američani jsou dobrým zdrojem čokoládových tyčinek Hershey. Lucas měl jednu v kapse blůzy: schovával si ji k večěři, ale vypadalo to, že Hansel ji potřebuje mnohem víc než on. Aby odtrhl chlapcův pohled od mrtvoly, vyndal tyčinku z kapsy a nabídl ji chlapci.

„Tak na,“ řekl, „zasloužíš si ji.“

„Nic mu nedávejte,“ zavolal starosta. „Byl neposlušný.“

Ale Lucas byl tak potěšený, že objevil sarkofág, aniž by byl při hledání zabit, že byl ochoten se o to štěstí podělit. Splnit příkaz Komise pro navrácení kulturních památek byla jedna věc; splnit supertajný rozkaz Úřadu pro strategické služby, to bylo něco jiného. Chlapec s očima upřenými na čokoládovou tyčinku natáhl ruku a udělal krok dopředu, když klopýtl o něco ukrytého v prachu.

Tó má z toho, že nemá v botách tkaničky, pomyslel si Lucas; v té chvíli nášlapná mina detonovala a výbuch byl tak silný, že ho vymrštil do vzduchu, a když zády narazil na hradbu vozíků, všechny kosti v těle se mu otřásly a před očima uviděl záplavu explodujících hvězdiček. Pak ho obklopila tma jako o půlnoci v pohádkovém lese.

KAPITOLA DRUHÁ

2. ZÁŘÍ 1944

Lidé na něj byli milí. Až moc.

Teď, když už nebyl poručík Lucas Athan, ale zase jen univerzitní učitel, přál si jen jedno: vrátit se nepozorovaně k občanskému životu.

Jenomže i když na sobě neměl uniformu, ale pomačkaný hnědý oblek a v ruce ošoupanou aktovku, stejně na sebe upoutával pozornost. Aby ne, s černou páskou přes levé oko a výmluvnou jizvou na čele, kde se zasekl ocelový úlomek miny, bylo každému jasné, že jde o vojáka, který splnil svou vlasteneckou povinnost a byl se ctí propuštěn z armády.

A každý, s kým se setkal, chtěl jeho obět ocenit.

V restauracích se za něj snažili zaplatit. V autobusech ho pouštěli sednout. Jednou v Central Parku ho jeden muž zastavil a řekl mu, že mu připomíná jeho syna, který padl na pláži Omaha, a že kdyby měl někdy chuť jít na nějakou broadwayskou show, stačí, aby mu zavolal. „Na jakoukoliv, na kterou si vzpomenete. Zavolejte, a máte u okénka Will Call rezervovány dva lístky. Muž vsunul do kapsy Lucasovy košile navštívenku, a když se na ni Lucas později podíval, ukázalo se, že jméno patří vlastníkovvi prominentního řetězce divadel.

Nikdy žádnou z těch nabídek nepřijal.

Po operaci v New York Hospital strávil pár týdnů s rodiči v New Yorku, v bytě nad rodinnou restaurací Olympus v Queensu. Byla to typická řecká restaurace, výjimečná tím, že ji jeho otec Stavros Athanasiadis vybudoval z ničeho. Jako mnoho imigrantů si otec zkrátil jméno: „Teď jsme Američani,“ prohlašoval často, když byl Lucas malý, „začínáme nový život s novým americkým jménem.“

Ale Lucas se nelopotil s doktorátem, aby strávil zbytek života nad restaurací. Byl si dokonce téměř jistý, že teď, když byl zase doma a –

být trochu pošramoceny – přežil válku, tajným přáním jeho otce je, aby restauraci převzal. A po pravdě řečeno, co by mohlo být pro podnik lepší než zraněný voják u pokladny?

Jenomže k tomuhle se propůjčit nehodlal.

A právě když přemýšlel, co podnikne, zčistajasna dostal dopis z Princetonské univerzity, že pokud by si přál pokračovat v přednášení, je vítán zpět a může začít v zimním semestru. *Jak víte, motto naší univerzity zní: „Sloužíme národu“ a jak fakulta, tak členové dozorčí rady jsou hrdí na to, že naplňujeme tuto zásadu všemi nám dostupnými prostředky.* Děkan ještě iniciativně připsal, že pokoj, který měl Lucas původně ve městě pronajatý, je stále volný.

Jako kdyby bůh vyslyšel jeho přání.

Na zastávce na okraji kampusu vystoupil z vlaku, naložil zavazadla do kufru místního taxíku a nechal se odvézt k viktoriánskému domu na Mercer Street, kde bydlel předtím, než ho povolali do armády. Na druhé straně silničky parkovala černá limuzína, jakou v téhle tiché a stromy lemované části města člověk běžně nevidí. Ale než o tom mohl nějak přemýšlet, na verandě se objevila paní Caputová, cestou si utírala ruce do zástěry a seběhla ze schodů, aby ho objala. Tony Caputo stále ještě sloužil někde v Pacifiku a Lucas věděl, že ty slzy v očích a objetí patří stejně tak jejímu vzdálenému manželovi jako jemu. Ačkoliv byla jen o pár let starší než on, možná jí bylo tak třiatřicet nebo čtyřiatřicet, vždycky se k němu chovala jako matka, hubovala ho, že pracuje dlouho o noci a že je sám. Jednou nebo dvakrát se při snídani objevily v jídelně svobodné ženy a Lucas vytušil, že tam jsou na zkoušku.

„Vaše ubytování je připravené,“ řekla a otřela si slzy. „A upeču celé kuře. Amy už je devět, ale to vám určitě poví sama, až přijde ze školy.“

Oba se zasmáli a paní Caputová pomohla Lucasovi vynést zavazadla po rozvrzaných dřevěných schodech do posledního podlaží, kde už byly dveře do Lucasova pokoje otevřené. Připadalo mu, jako kdyby se tu čas zastavil a žádná z těch hrůz, které prožil, se nestaly. Lůžko v rohu bylo ustlané a pestrobarevná přikrývka byla táž, jakou si pamatoval. Přenosný vaříč a rádio stály na polici, stůl před střeš-

ním oknem. Listy na starém dubu venku se začínaly zabarvovat. Dokonce slyšel, jak kape provizorní sprcha, kterou Tony Caputo instaloval v jeho maličké koupelně; když si chtěl namočit vlasy, musel se sehnout téměř jako hadí muž.

„Nechám vás, abyste se mohl vybalit,“ řekla paní Caputová. „Večeře bude v půl šesté. Je to fajn, že jste zase doma.“ Jak bylo v téhle době zvykem, „doma“ se nevztahovalo k nějaké konkrétní adrese, ale k celé Americe.

„Doufám, že Tony mě bude brzy následovat.“

„Doufám, že se už vrátí všichni.“

Jakmile osaměl, postavil se k oknu a díval se na stromy na zanedbané zahrádce, rozpadající se houpačku a drátěný plot. Přesně na tomhle místě stál, než odjel do přijímače pro nováčky. Možná, že čas je opravdu jenom fikce, jak některé z nejnovějších teorií tvrdí. Možná nikdy z tohoto pokoje neodešel. Možná žádné zranění neexistuje. Ale pak uviděl ve skleněné tabuli okna svůj odraz a černá páska ho vrátila do skutečnosti.

Vybalil zavazadla, rezervní kalhoty a saka pověsil do skříňe a láhev skotské ukryl v nejnižší zásuvce prádelníku. Pak spolkl dva aspiriny a lehl si na postel. Ramena ho bolela, jak na nich měl popruhy tašek. A čelo ho bolelo také. Doktoři slibovali, že se bolest časem vytratí, ale zatím to někdy bylo hodně zlé. Také tvrdili, že si časem zvykne na vidění jedním okem, ale zatím pořád narážel do věcí na straně, kde oslepl. Pod páskou sice měl skleněné oko, ale lidi pohled na něj znervózňoval a nevěděli, kam se koukat – páska tyhle problémy vyřešila.

A pak nečekaně usnul. Uspaly ho ty utěšující zvuky – šustění listů za oknem, šramocení vodovodních trubek, vrzání a vzdychání starého dřevěného domu. A pak také měkká a důvěrně známá postel a tlumené světlo nastupujícího podzimu. Když o pár hodin později otevřel oči, nejdřív nevěděl, co ho probudilo. Ucítil vůni pečeného kuřete, rachocení v radiátoru a vzápětí dupot na schodech. Sotva stačil zvednout hlavu z polštáře, když se dveře rozlétly a v nich stála holčička v červeném kabátě, ječela jeho křestní jméno a skočila na postel.

„Amy,“ volala paní Caputová z přízemí. „Řekla jsem, ať ho nebudíš!“ Amy se k Lucasovi přitulila jako velké štěně a vši silou ho objímala.

„No, no,“ protestoval. „Opatrně. Už jsem starý člověk.“

„Ty nejses starý! Ale mně už je devět!“ řekla a odtáhla hlavu, aby si Lucase lépe prohlédla. „Co máš s okem?“

„Měl jsem malou nehodu.“

„Jakou nehodu?“

Vycítil, že Amy je na jedné straně zvědavá, co se mu stalo, na druhé straně dostala strach, aby se to samé nestalo jejímu otci.

„Něco mi vlétlo do oka,“ řekl Lucas, „a teď musím nosit takovouhle pásku, jako nějaký pirát.“

„Bolí tě to?“

„Vůbec ne,“ ujistil ji, ačkoliv měl občas pocit, že ta prázdná oční jamka je jako sněhová koule pohřbená v jeho hlavě.

„Večeře!“ ozvalo se zezdola. „Honem, ať to nevystydne.“

„Maminka ti udělala tvůj oblíbený moučník,“ špitla Amy. „Oplatkový dort.“

„Neměla si kvůli mně dělat práci,“ řekl, posadil se a rozhlédl, kde skončily jeho boty.

„Řekla jsem jí, ať ho udělá. Mám oplatkový dort ráda.“

Amy dovedla využít příležitosti. „Řekni mamince, že jsem hned dole.“

„Už jde!“ křičela Amy, sotva se za ní zavřely dveře. „A řekla jsem vám,“ křičela pro všechny v doslechu, když scházela po schodišti, „že jsem dneska vyhrála soutěž v hláskování?“

I když šlo jenom o večeři pro tři, paní Caputová navařila jídla pro deset osob. *Jak to dokázala, když všechno možné bylo na potravinové lístky, nechápal. Žřejmě si lístky kvůli němu šetřila,* pomyslel si proviniile. Neměl moc hlad, ale snažil se předstírat, že ano.

I jídelna vypadala přesně tak, jak si ji pamatoval: od otlučených dřevěných židlí, umělých květin vprostřed jídelního stolu a vybledlého obrazu madony nad příborníkem až po zarámované reprodukce slavné Rafaelovy *Madony Granduca* visící v Palazzo Pitti ve Florencii.

Nebo už tam nevisí? Podle toho, co Lucas věděl, mohl i tenhle Rafael teď ležet v nějaké jeskyni a čekat tam na vítězství Třetí říše.

Ukázal na prázdné místo u stolu, na kterém sedávala postarší neprovdaná dáma bydlící v ložnici pro hosty ve druhém patře. „Co se stalo s paní Hewittovou?“

„Začaly ji zmáhat ty schody,“ řekla paní domu a štouchla do Amy, aby vrátila bramborovou kaši před Lucase. „Teď bydlí se svou sestrou v Passaicu. V budově s výtahem.“

Lucas si vzal trochu bramborové kaše a všiml si, jak se paní Caputová usmála.

„Dejte si na to trochu margarínu,“ řekla. „Jste hrozně hubený.“

„A vy jste zase hrozně dobrá kuchařka.“ Věděl, že si musí nechat v žaludku místo na utajovaný dort. „Pronajala jste její pokoj?“

„Jo,“ skočila do rozhovoru Amy. „Jmenuje se Taylor. Ale nikdy tu doopravdy není.“ Lucas pochopil, že Amy nemá pana Taylora ráda.

„Že tu není?“ zeptal se. „A kde je?“

Paní Caputová pokrčila rameny. „Říká, že má práci v Trentonu. Má to něco společného s výrobou letadel.“

Civilisté důležití pro vojenský průmysl často dostávali odklad.

„Ale je tichý jako myška a nikdy s ním nebyly problémy,“ dodala. Vypadalo to, že ani paní domu ho nemá moc v oblibě. „A nájem platí vždycky včas.“

V tuhle dobu měl každý potíže dostat svým závazkům – finančním i citovým. Lucas věděl, že paní Caputová si nepřeje nic jiného, než aby byl Tony zpátky, v bezpečí a zdrav, a měli dům zase jen sami pro sebe. Ale uskrovnit se a přežít bylo heslo dne a spousta lidí na tom byla hůř.

Když paní Caputová přinesla oplatkový dort, nějak se mu podařilo tvářit se překvapeně a vydolovat v žaludku místo pro pořádný kus, který mu paní Caputová ukrojila. Jen Amy si stěžovala, že nahore na dortu není šlehačka.

„Dneska není k sehnání,“ povzdechla si paní Caputová. „Jdete do obchodu a jeden den ještě není a druhý den už není.“

Jakmile paní Caputová sklídila ze stolu nádobí a Amy zmizela nahore, aby si udělala úkoly, Lucas vyšel na verandu a zapálil si camelku.

Limuzína, která parkovala na druhé straně ulice, už odjela, ale patrový starobylý dům za upravenou předzahrádkou byl celý rozsvícený a otevřeným oknem Lucas slyšel smyčcový kvartet. Nejdřív si myslel, že hraje gramofon, ale když sešel po schodech z verandy na chodníček k domu, pochopil, že v předním pokoji domu nacvičují nějakou skladbu. V univerzitním městě, jako je Princeton, to nebylo až tak překvapující. Dolehl k němu smích a cinkot sklenic. Kdosi záměrně zahrál drásavé zvuky na violoncello. Starší mužský hlas s německým přízvukem řekl něco v tom smyslu, že začnou znova a tentokrát všichni ve stejné tónině.

Další smích. Ale ten přízvuk v něm vyvolal vzpomínky.

Poslouchal smyčce – hráli Mozarta, pokud se nepletl – a přitom proti své vůli slyšel starého starostu, jak se německy ptá, jestli neublíží lidem schovávajícím se v šachtě. Ale nebyl to on, kdo nastražil minu, která poslala malého kluka do království věčného, utrhla Tous-saintovi nohu a jeho připravila o oko. Když dokouřil, zašlápl cigaretu na chodníku a vrátil se dovnitř. Paní Caputová si prozpěvovala v kuchyni, kde právě domývala nádobí.

„Můžu vám pomoci?“

„Ne, kdepak,“ řekla přes rameno. „Už jsem téměř hotová.“

„Takže teď se vám tu přes ulici usadil smyčcový kvartet,“ řekl.

„Prosím?“ zeptala se, zavřela vodu a utřela si ruce do hadříku na nádobí.

„Tam přes ulici, slyšel jsem tam hudbu. Bydlí tam nějakí hudebníci?“

„Aha, ne, to ne. To je ten profesor. Nastěhoval se tam chvíli po tom, co jste narukoval.“

„Jaký profesor?“

„Einstein.“

Lucas ohromeně mlčel. Jako každý věděl, že Albert Einstein uprchl před nacisty a v roce 1933 emigroval z Berlína a usadil se v Princetону, kde se stal profesorem teoretické fyziky. Lucas ho dokonce párkrát v kampusu zahlédl. Ale to ještě Einstein nebydlel na Mercer Street naproti Caputovým.

„Je to moc milý pán,“ řekla paní Caputová. „Jednou viděl Amy, jak se vrací ze školy s pouzdrém na housle, a moc pěkně si spolu popovídali o hudbě.“

Takže to byl Einsteinův hlas, který tam s humorem řídil muzikanty. A to kvůli němu tam parkovala ta velká černá limuzína. Chvilku přemýšlel, který hodnostář nebo vládní úředník slavného muže navštívil.

„V létě se někdy posadím na verandu a poslouchám. Tonymu se to bude určitě líbit,“ dodala maličko nejistě.

„Určitě,“ přikývl Lucas.

Oba si byli vědomi, že vyslovili jenom zbožné přání.

„Takže dobrou noc,“ zvedl se Lucas. „A děkuju za ten dort,“ dodal a zamířil ke schodům.

„Spát můžete, jak dlouho chcete. V pondělí je Svátek práce.“

V pokoji nahoře bylo horko a dusno, a tak otevřel okno dokořán. Když vystrčil hlavu ven, stále ještě slyšel smyčce z Einsteinova domu. *Tó budou naši koukat*, pomyslel si. Udělalo na ně velký dojem, když jim poprvé řekl, že dostal místo v Princetonu – a co teprve až jim řekne, že Einstein, jeden z nejslavnějších lidí na světě, je jeho soused?